

Moord op de koning

De titel graaf is een ambtstitel voor de hoogste drager van ambtelijk, rechterlijk en militair gezag die werd aangesteld door de keizer. De graaf was de officiële vertegenwoordiger in het hem toegewezen gebied. Willem van Velsen en kompanen pleegden dus geen koningsmoord maar vermoordden wel de hoogste drager van het gezag in Holland. Koningsmoord of regicide (Een samentrekking van het Latijnse: *rex* (koning) en *occidere* (doden)) is de term voor een moord op een vorst of vorstin. Het doden van een koning is altijd beschouwd als een bijzonder misdrijf. Men doodde met de persoon immers ook het staatshoofd en een aanslag op de vorst was een breuk van de trouw die een onderdaan zijn koning verschuldigd is.

In de geschiedenis van Europa zijn een aantal koningen door een moordaanslag om het leven gekomen.

Hendrik III van Frankrijk in 1589. Hij was koning van Frankrijk van 1574 tot 1589. Hendrik De Guise, een jeugdvriend koesterde de ambitie Hendriks plaats in te nemen en genoot daarbij een immense populariteit bij de Parijse bevolking, die hij met een lastercampagne tegen de koning opzette. In mei 1588 kwam Parijs in opstand tegen Hendrik III. In de overtuiging dat hij nooit helemaal de meester zou zijn in zijn koninkrijk zolang De Guise in leven was, besloot hij hem te laten vermoorden. Dat gebeurde op 23 december 1588 in het koninklijk Kasteel van Blois. Parijs was in rep en roer: de koning werd van zijn troon vervallen verklaard. Hendrik III trok daarop ten strijde tegen de revolterende hoofdstad. Tijdens de belegering werd hij door de fanatieke monnik Jacques Clément op 1 augustus neergestoken. De 13e en laatste koning uit het huis van Valois overleed de volgende dag aan zijn verwondingen, in het koninklijk kasteel van Saint-Cloud, nabij Parijs.

Hendrik IV van Frankrijk in 1610. Hij was koning van 1589 tot 1610 en de eerste Franse monarch van het Huis Bourbon. Hendrik was katholiek gedoopt, maar bekeerde zich tot het protestantisme bij het accepteren van het koningschap. Hij besteeg de troon van Frankrijk in 1589 na de dood van zijn kinderloze neef Hendrik III. Hij werd vermoord met een mes door François Ravaillac, een katholiek fanaticus met waanideeën. Deze werd voor de moord gevierendeeld en zijn familie werd verbannen. De naam Ravaillac mocht niet meer gebruikt worden als achternaam.

Gustaaf III van Zweden in 1792. Hij was koning vanaf 1771 tot zijn dood. Gustaaf was prachtlievend. Zijn kroning kostte handenvol geld. In 1789 werd hij door de Zweedse senaat van zijn macht beroofd. Terwijl hij bezig was met de voorbereiding tot een interventie in Frankrijk werd hij door de Zweedse adel vermoord. Tijdens een gemaskerd bal op 16 maart 1792 in de opera van Stockholm werd de koning in zijn rug geschoten en stierf enkele weken later. Giuseppe Verdi gebruikte het verhaal in zijn opera *Un ballo in maschera*, maar liet het gebeuren plaats vinden in Boston, vanwege de censuur.

Umberto I van Italië in 1900. Hij was de koning van 9 januari 1878 tot zijn dood. In 1898 leidden de enorme stijgingen van de broodprijzen overal in Italië tot demonstraties. In Milaan trok een grote groep demonstranten op naar het koninklijk paleis. Daar werden ze door het leger gemaand uiteen te gaan. Toen de demonstranten dit weigerden, openden de militairen het vuur. Bij deze actie kwamen negentig mensen om het leven, onder wie de zuster van Gaetano Bresci. Koning Umberto I decoreerde vervolgens de generaal die het bevel had gegeven tot deze schietpartij. Hierop besloot Bresci de koning te doden. Twee jaar later, in Monza, nam hij zijn kans waar. Gaetano schoot driemaal op

de koning, waarna deze overleed. Hij werd gearresteerd en veroordeeld tot levenslange dwangarbeid op het eiland Santo Stefano (een van de Pontijnse Eilanden). Hier werd hij in 1901 dood in zijn cel aangetroffen. Volgens de officiële lezing betrof het zelfmoord. Door zijn aanhangers werd aangenomen dat hij door zijn bewakers om het leven was gebracht.

Karel I van Portugal in 1908. Hij was van 1889 tot 1908 koning van Portugal. Op 1 februari 1908 was de Koninklijke familie per koets onderweg van hun paleis Vila Viçosa naar Lissabon. In Lissabon werden vanuit de menigte schoten afgevuurd op de koets. Karel stierf onmiddellijk, kroonprins Lodewijk Filips 20 minuten later (daarom wordt wel gezegd dat hij 20 minuten lang koning Lodewijk II is geweest). Zijn andere zoon prins Emanuel werd in zijn arm geraakt. De moordenaars werden ter plekke door 's konings lijfwachten doodgeschoten. Ze bleken tot de Republikeinse Partij te behoren.

George I van Griekenland in 1913. Hij was koning vanaf 1863 tot zijn dood in 1913. Als Deense prins werd hij als zeventienjarige jongen gekozen door het Griekse parlement als koning van Griekenland (*der Hellenen*), omdat een jaar eerder koning Otto was afgezet. Als eerste Griekse monarch van een nieuwe dynastie, werd zijn 50 jaar lange regering (de langste in de moderne Griekse geschiedenis) gekenmerkt door de territoriale winsten van Griekenland en vestigde het zijn plaats in de periode voor de Eerste Wereldoorlog. Twee weken voor zijn 50-jarig regeringsjubileum in 1913 werd de populaire koning, toen hij door de straten van de pas verworven stad Thessaloníki wandelde, door de geesteszieke Alexandros Schinas, doodgeschoten.

Alexander I van Joegoslavië 1934. Hij was koning van 1921 tot 1934 van het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen, dat vanaf 1929 Joegoslavië heette. Op 9 oktober 1934 bezocht de koning Marseille. Hoewel hij was gewaarschuwd voor een aanslag, reed hij samen met de Franse minister van Buitenlandse Zaken Louis Barthou in een open limousine door de stad. Daar werd hij door de Bulgaars revolutionair Vlado Tsjernoziemski onder vuur genomen. De koning en de Franse minister werden dodelijk getroffen. Een Frans politieofficier velde de dader met een zwaardslag. Tsjernoziemski werd overmand door een woedende menigte en stierf nog dezelfde avond aan zijn verwondingen. De aanslag was de eerste in de geschiedenis die op film is vastgelegd. De koning stierf enkele minuten na de aanslag.

De aanhangers van koningen beroepen zich vaak op het droit divin dat de vorst een door God gegeven recht geeft om te regeren. Dit recht en de zalving van het lichaam van de koning bij de kroning maakt de koning een *sacrosante*, een onschendbare persoon.

In de Middeleeuwen werd een bijzondere straf uitgesproken over koningsmoordenaars: zij werden na zware martelingen gevierendeeld. In Frankrijk was de laatste die in dit kader gevierendeeld werd Robert François Damiens, de dader van een mislukte aanslag op Lodewijk XV. Hij werd in 1757 door het Parlement van Parijs tot deze straf veroordeeld.